

Son 10 ilin uğur salnaməsi

Möhtəşəm nailiyyətlər İlham Əliyevin genişmiqyaslı hədəflərə hesablanmış islahatlarının nəticəsidir

Tarixinin ən qüdrətli dövrünü yaşayan Azərbaycan bu gün dünya miqyasında sabit və dayanıqlı iqtisadiyyatı, həmçinin böyük maliyyə resursları olan, mühüm geosiyasi və geoiktisadi mövqə tutan, qlobal enerji təhlükəsizliyinin təminatında strateji rol oynayan dövlətə çevrilib.

Prezident İlham Əliyevin yürütdüyü tam müstəqil siyasətin nəticəsidir ki, hazırda Azərbaycan beynəlxalq və regional əməkdaşlığa sanballı töhfələr verir, ölkəmizin təşəbbüsü və iştirakı ilə mühüm qlobal layihələr uğurla icra edilir. Artan iqtisadi güc və beynəlxalq nüfuz Azərbaycana Cənubi Qafqazın və ətraf regionların iqtisadiyyatlarının mənzərəsini dəyişdirməyə qadir olan iri layihələrin təşəbbüskarı kimi çıxış etmək imkanı yaradıb.

Qazanılan nailiyyətlərin beş fundamental nəticəsi...

Ümumiyyətlə, İlham Əliyevin indiyədək həyata keçirdiyi islahatlarla, reallaşdırdığı layihələrlə Azərbaycan siyasi və iqtisadi müstəqilliyini təmin edib. Bu müstəqillik ölkəmizin istənilən böhrandan minimum itkilərlə çıxmasını şərtləndirib.

Hər zaman uzaqgörən qərarları, təşəbbüsləri ilə Azərbaycana hərtərəfli dividendlər qazandıran İlham Əliyev iyulun 22-də bu prosesin tərkib hissəsi olan daha bir mühüm sənədi - 2022-2026-cı illərdə sosial-iqtisadi inkişaf strategiyasını təsdiq etməklə qarşıdakı 5 ildə yüksəlişin yol xəritəsini müəyyənləşdirmiş oldu.

Prezidentin təsdiq etdiyi bu inkişaf strategiyasında həm öten 10 ilin uğur göstəriciləri, həm də qarşıdakı dövrdə hərtərəfli tərəqqinin konturları öz əksini tapıb. Strategiyanın Sosial-iqtisadi inkişafa dair Milli Prioritetlər üzrə nailiyyətlər və çağırışlar bölümündə ilk olaraq son 10 ildə qazanılmış əsas nailiyyətlər öz əksini tapır.

10 illik sosial-iqtisadi inkişaf nailiyyətləri beş fundamental nəticəni xarakterizə edir - qalib dövlət, beynəlxalq nüfuz, təhsilli cəmiyyət, böyük iqtisadi potensial və yüksələn rifah.

Sənəddə qeyd edilir ki, bu nailiyyətlər uzunmüddətli dövrdə ölkə

iqtisadiyyatı üçün keyfiyyətə yeni sosial-iqtisadi inkişaf simasının formalaşmasına böyük töhfə verəcək. Əldə olunmuş nailiyyətlər son 10 ildə həyata keçirilən genişmiqyaslı hədəflərə hesablanmış islahatların nəticəsidir.

Tarixdə cəmi 30 il ərzində belə uğur hekayəsi yazıb bilən az ölkə tapmaq olar. Azərbaycanın qısa zamanda sürətli yüksəlişi əlbəttə ki, düşünülmüş inkişaf konsepsiyasının uğurlu icrasının nəticəsidir desək, yanılmarıq.

İlk növbədə ölkənin tarixi ərazi bütövlüyünün bərpası iqtisadiyyatın perspektiv inkişafı ideyalarının reallaşmasına zəmin yaradıb.

Müzəffər Ali Baş Komandanın rəşadətli ordu tərkibindən torpaqlarımızın işğaldan azad edilməsi və ölkənin ərazi bütövlüyünün bərpası xalqımızın çoxəsrlik tarixində misilsiz nailiyyətdir. Sənəddə deyildiyi kimi, ölkəmizin ərazi bütövlüyünün təmin edilməsi 30 illik dövr ərzində Azərbaycanın daha da güclənməsi üçün aparılan uğurlu islahatların və uzaqgörən xarici siyasətin məntiqi nəticəsidir.

Dördüncü Sənaye İnqilabının aktiv mərkəzlərindən biri

Son 10 ildə ölkə iqtisadiyyatında makroiqtisadi sabitlik və dayanıqlılıq təmin edilib, sosial rifahı dəstəkləyən iqtisadi artıma nail olunub. Ölkədə möhkəm siyasi-ictimai sabitlik və təhlükəsizlik, uzaqgörən daxili və xarici siyasət qarşısı qoyulmuş mürəkkəb sosial-iqtisadi məqsədlərin, habelə ölkənin ərazi bütövlüyünün bərpə edilməsində həlledici rol oynayır. Milli iqtisadiyyatın aparıcı sahələrində müasir texnologiyaların geniş tətbiqi və keyfiyyətli insan kapitalının cəlbi nəticəsində məhsuldarlıq xeyli artıb, iqtisadiyyat sürətlə şaxələni və daxili istehsal qlobal dəyər zəncirinə effektiv inteqrasiya edib.

Azərbaycan Dördüncü Sənaye İnqilabının aktiv mərkəzlərindən biri olmaqla, xarici investitorlar üçün böyük firsətlər məkanına çevrilib. Bu dövrdə milli iqtisadiyyat 15 faiz böyüyüb, qeyri-neft-qaz Ümumi Daxili Məhsul (ÜDM) isə 1,4 dəfə artıb. 2011-ci illə müqayisədə qeyri-neft-qaz ixracının

78,3 faiz artmasına nail olunub.

Ötən 10 ildə Azərbaycan iqtisadiyyatı iki qlobal maliyyə böhranından uğurla çıxıb. Ölkə iqtisadiyyatı xarici təsirlərə davamlı olub. 2014-2015-ci illərdə qlobal əmtəə bazarında neftin qiymətinin 3 dəfəyə qədər azalması, 2020-ci ilin əvvəllərindən başlamış və davam etməkdə olan pandemiya böhranı ölkədə makroiqtisadi sabitlik üçün ciddi təhdidlər yaradıb. Bütün bunlara baxmayaraq, çevik və effektiv iqtisadi idarəetmə hesabına Azərbaycanda makroiqtisadi sabitlik, həmçinin əhalinin rifahı və sağlamlığı qorunmuşdur. 2021-ci ilin sonuna valyuta ehtiyatlarımız təxminən ÜDM-in həcminə bərabər olmuşdur ki, bu da milli iqtisadiyyatın xarici və daxili təsirlərə qarşı tam dayanıqlılığını əks etdirir.

Həyata keçirilən köklü struktur-institusional islahatlar nəticəsində milli iqtisadiyyatın strukturu dəyişmiş, qeyri-neft sektorunun payı xeyli yüksəlmişdi. 2012-2021-ci illərdə qeyri-neft-qaz ÜDM-i hər il orta hesabla 3,5 faiz artaraq, 2011-ci ildəki 25,4 milyard manatdan 2021-ci ilə 57,8 milyard manata, qeyri-neft-qaz sektorunun payı 2011-ci ildəki 48,8 faizdən 2021-ci ildə 62,2 faizə çatıb. Bu dövrdə iqtisadi artımın sahəvi hərəkətverici qüvvəsi olan qeyri-neft-qaz sənayesi 2,3 dəfə, kənd təsərrüfatı 1,5 dəfə, informasiya və rabitə sahəsi isə 2,4 dəfə böyüyüb.

10 ildə minimum əməkhaqqı 2,7 dəfə, pensiyaların minimum məbləği 2,3 dəfə artıb

Qeyri-neft-qaz sahələrinin, xüsusilə özəl təşəbbüslərin sürətli inkişafında xarici investisiyalar mühüm rol oynayır. Təkcə 2011-2021-ci illərdə ölkənin qeyri-neft-qaz iqtisadiyyatına bütövlükdə 11,1 milyard dollar həcmində birbaşa xarici investisiya yatırılıb. Xarici investisiyalar yüksək məhsuldar sahələrdə rəqabətli dəyər zəncirinin inkişafına və müasir infrastrukturun yaradılmasına yönəldilib.

Qlobal və daxili iqtisadi mühitdə baş verən dəyişikliklər dövlət büdcəsinin gəlirlərinə təsir etsə

də, 2011-2021-ci illərdə dövlət büdcəsinin xərcləri nominal ifadədə 1,8 dəfə artıb. Dövlət borcunun daxili və xarici seqmentləri makroiqtisadi sabitlik və büdcə dayanıqlılığı hədəflərini dəstəkləyib. 2021-ci ilin 31 dekabr tarixinə məcmu dövlət borcu ÜDM-in 18,2 faizini təşkil edir ki, bu da fiskal dayanıqlılıq baxımından məqbul səviyyədir.

Son 10 ildə ölkədə inflyasiya iqtisadi fəallıq üçün məqbul olan səviyyədə qorunub. Bu dövrdə illik inflyasiya orta hesabla 5,3 faiz səviyyəsində olub.

Iqtisadi artım ölkə vətəndaşlarının sosial rifahını yaxşılaşdırıb. Bu dövrdə minimum əməkhaqqı 2,7 dəfə, orta aylıq əməkhaqqı 2,0 dəfə, pensiyaların minimum məbləği isə 2,3 dəfə artıb. Aztəminatlı ailələrə verilən ünvanlı dövlət sosial yardımın təyin edilməsi məqsədilə istifadə olunan ehtiyac meyarının məbləği son 10 ildə 2,3 dəfə artırılaraq 2011-ci ildəki 75 manatdan 2021-ci ildə 170 manata çatdırılıb.

Ölkədə əhalinin sosial rifahının yaxşılaşdırılması istiqamətində ardıcıl genişmiqyaslı dövlət proqramları həyata keçirilib. Aztəminatlı ailələrə verilən sosial yardımın orta aylıq məbləği 2,6 dəfə artırılaraq 2021-ci ildə 280 manata çatdırılıb. Həyata keçirilən tədbirlər nəticəsində, milli yoxsulluq həddindən aşağı səviyyədə yaşayan əhalinin xüsusi çəkisi 2019-cu ildə 2010-cu ilə müqayisədə 9,1 faizdən 4,8 faizədək azalıb.

Yüksələn təhsilə, keyfiyyətli səhiyyə xidmətlərinə əlçatanlıq

Keyfiyyətli insan kapitalının hazırlanması prosesinin mühüm mərhələsi olan məktəbəqədər təhsildə göstəricilər yaxşılaşıb. Təhsilin keyfiyyətinin yaxşılaşdırılması məqsədilə müəllim-pedaqoq heyətinin inkişafı və motivasiyası diqqətdə saxlanılıb. Müəllimlərin arasında aparılan müsabiqələr və müəllimlərin təkmilləşdirilməsi üçün həyata keçirilən tədbirlər, habelə müəllimlərin son 10 ildə əməkhaqlarının 2,4 dəfə artırılması ümumi təhsil məktəblərində keyfiyyətə müsbət təsir göstərib.

Ölkədə təhsilə çıxışın yaxşılaşdırılması məqsədilə müasir texnologiyaya əsaslanan təhsil infrastrukturunu yaradılıb. 2003-2021-ci illərdə 3400-dən çox məktəb binası tikilib və ya əsaslı təmir edilib ki, bu da bütün məktəblərin 76 faizini təşkil edir.

Elmi tədqiqat potensialı müasirləşdirilib, təbiiqönü tədqiqatların aparılması genişləndirilib, müasir texnologiyaların tətbiqi imkanları yaranıb və bu prosesdə əqli mülkiyyətin rolu artırılıb. Elmin müxtəlif sahələri üzrə tədqiqatlar dair nəşrlərin sayı sürətlə artıb. Son 5 ildə akademik nəşrlərin sayı 80 faiz artıb və Cənubi Qafqaz ölkələri arasında Azərbaycan bu göstərici üzrə 2018-ci ildən etibarən hər il mətəmadı olaraq birinci yerdə qərarlaşıb.

Bu dövrdə həmçinin keyfiyyətli səhiyyə xidmətlərinə əlçatanlıq davamlı olaraq yaxşılaşıb. Nəticədə, ölkədə ana və uşaq ölümü göstəriciləri azalıb, gözələnən sağlam ömür uzunluğu isə artıb.

Son illərdə dünya iqtisadiyyatında baş verən dəyişikliklər fonunda koronavirus pandemiyasının təhdidləri uğurla aradan qaldırılıb. Qlobal rəqabətin əsas faktorunu kimi keyfiyyətli insan kapitalı, texnoloji modernizasiya və dayanıqlı iqtisadi artım öz mühümlüyünü saxlayır. Lakin yeni sənayeləşmədə texnoloji dəyişikliyə uyğunlaşmaq üçün bütün ölkələr strateji həllərin tətbiqinə başlayıb. Bu dəyişikliklərin təsirlərini minimallaşdırmaq üçün ölkədə yüksək sosial-iqtisadi rifah və potensial formalaşdırılıb.

Bütün bunlar əlbəttə ki, iqtisadi müstəqilliyin bariz təcəssümüdür. Prezident İlham Əliyevin son 10 ildə həyata keçirdiyi islahatlar, sosial-iqtisadi layihələr böyük nailiyyətlərin əldə edilməsini şərtləndirir.

Bu uğurlu göstəricilər onu deməyə əsas verir ki, Azərbaycanın 2022-2026-cı illərdə sosial-iqtisadi inkişaf strategiyasında nəzərdə tutulan tədbirlər planının vaxtında reallaşması, hədəflərin doğru müəyyənləşdirilməsi ölkəmizin qarşıdakı dövrdə də hərtərəfli sürətli inkişafını təmin edəcək.

"Azərbaycan"

Mədəniyyət naziri Qəbələdə vətəndaşlarla görüşüb

Azərbaycan Respublikasının mədəniyyət naziri Anar Kərimov Qəbələ Rayon Mədəniyyət Mərkəzində Qəbələ və Oğuz sakinləri, eləcə də digər rayonlardan qəbula gələn vətəndaşlarla görüşüb. Öncə mədəniyyət naziri Anar Kərimov və Qəbələ Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Səbuhi Abdullayev ulu öndər Heydər Əliyevin abidəsini ziyarət edib, önünə gül dəstələri qoyublar. Nazirliyin məsul əməkdaşlarının da iştirakı ilə keçirilən

qəbul zamanı vətəndaşların müraciət və təklifləri dinlənilib, ərizə və şikayətlərinə baxılıb,

qaldırılan məsələlərin həll edilməsi üçün müvafiq tapşırıqlar verilib.

